

Votaziun federala dals 12 da zercladur 1994

Explicaziuns dal cussegl federal

Objects da la votaziun

Promoziun da la cultura

La promoziun da la cultura tras la confederaziun duai vegnir francada en la constituziun. A basa dal nov artitgel vegn la confederaziun a mantegnair, promover ed intermediar la cultura multifara da noss pajais ensemen cun ils chantuns, las vischnancas e privats.

Text da la votaziun pag. 4
Explicaziuns pag. 2 - 7

Dumondas da naturalisaziun

Giuvnas estras e giuvens esters creschids si en Svizra duain vegnir naturalisads sut tschertas premissas tras ina procedura pli simpla. Ina midada da la constituziun duai crear la basa per quest intent.

Text da la votaziun pag. 10
Explicaziuns pag. 8 - 13

Mantegnement da la pasch

Members da l'armada Svizra duain pudair vegnir engaschads a basa facultativa per operaziuns per mantegnair la pasch en regions da conflicts. Cunter la creaziun da questas truppas da chapellinas blauas esi vegni preni il referendum.

Text da la votaziun pag. 21 - 23
Explicaziuns pag. 14 - 20

Emprim project: Artitgel davart la promoziun da la cultura

La dumonda da la votaziun sa cloma:

- Vulais Vus acceptar il conclud federal dals 18 da zercladur 1993 concernent integrar en la constituziun federala in artitgel davart la promoziun da la cultura (art. 27septies CF)?

Il pli impurtant en furma concisa

La muntada da la cultura

Ina ritga vita culturala è impurtanta per mintga cuminanza sco er per ils singuls. Ad ella havain nus d'engraziar las bleras pussaivladads per la furmaziun persunala, per il svilup e betg il davos er per il divertiment. La cultura gida dentant er a vegnir en discurs cun auters. Gist noss pajas plurilinguistic enconuscha ina gonda variaziun da furmas per exprimer cultura. Igi è il pensum da nus tuts da mantegnair e promover quella per uschia contribuir a la chapientscha vicendaivla ed a la toleranza.

Er il stadi sto promover la cultura

Sper las personas privatas èn oz particularmain las vischnancas ed ils chantuns activs pertutgant la promoziun da la cultura. Quai duai er restar uschia per l'avegnir. A vista da la muntada da la cultura per noss pajais sto dentant er la confederaziun gidar activamain a promover ed intermediar quella.

Tge porta il nov artitgel costituziunal?

Fin oz ha la costituziun be dà a la confederaziun la pussaivladad da promover ils secturs dal film, la protecziun da la patria e la tgira dals monuments. Il nov artitgel costituziunal permetta a la confederaziun da promover la cultura en tut sias furmas ed er la chapientscha per la cultura. Las stentas dals chantuns, vischnancas e privats vegnan uschia sustegnidas e cumpletadas. Quai na vul dentant betg dir che la confederaziun obtegna automaticamain dapli meds finanzials per

la cultura. I sa tracta plitost d'applitgar pli razionalmain e pli efficaciamain ils meds avant maun.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

La necessitad da francar l'activitad culturala da la confederaziun en la constituziun stat en discussiun dapi lung temp. Gia il 1986 han pievel e chantuns già da decider davart ina iniziativa dal pievel ed ina cuntraproposta dal parlament. Tenor diversas analisas han da lez temp ina maiortad da las votantas e dals votants giavischà da princip in nov artitgel costituziunal. Il resultat da la votaziun è però stà negativ pervi da l'impussibilitad d'affirmar domaduas propostas. I correspunda uschia al giavisch da lez temp d'ina maiortad dal pievel e dals chantuns, sch'il cussegl federal ed il parlament proponan danovamain da francar en la constituziun federala, che la promoziun da la cultura saja ina incumbensa da la confederaziun.

Text da la votaziun

Conclus federal concernent integrar en la constituziun federala in artitgel davart la promoziun da la cultura

(art. 27^{septies} CF)

dals 18 da zercladur 1993

I

La constituziun federala vegn midada sco suonda:

Art. 27^{septies}

¹ Confederaziun e chantuns promovon, en ils limits da lur cumpetenzas, la vita culturala en sia diversidad e la chapientscha da la populaziun per valurs culturalas. Il princip da la subsidiaridad è garanti.

² La confederaziun po sustegnair ils chantuns, las vischnancas e privats en lur stentas per tgirar l'ierta culturala, per promover la lavur culturala e per intermediar la cultura. Ella resguarda en quest connex particularmain ils interess da las regiuns e da las gruppas da populaziun main favurizadas.

³ La confederaziun po cumplettar las stentas dals chantuns, da las vischnancas e da privats cun prender atgnas mesiras, surtut:

- a. per realisar incumbensas culturalas d'impurtanza naziunala;
- b. per tgirar il barat cultural en Svizra e cun l'exteriur.

II

Quest conclus è suttaless a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

Tge porta il project?

- El dat ina basa constituziunala explicita a l'actividad actuala da la confederaziun e segirescha uschia quella er a lunga vista.
- Pir in tal artitgel permetta a la confederaziun, als chantuns, a las vischnancas ed als privats da sustegnair la promoziun da la cultura a moda cunvegnenta e da sviluppar en furma cumplettanta in'atgna politica culturala.
- La cultura e la promoziun d'activitads culturalas obtegnan la piazza commensurada en la constituziun.

Posiziun dal cussegl federal

Il nov artitgel costituziunal dat la pussaivladad a la confederaziun da sustegnair meglier chantuns, vischnancas e privats en lur sforzs per promover la cultura. Uschia po la confederaziun applitgar ses meds pli raziunalmain ed effiziamain. Il cussegl federal approvescha il nov artitgel costituziunal spezialmain per ils motivs suandants:

La cultura pertutga nus tuts

La cultura e las valurs stgaffidas da quella enritgeschan nossa vita ed è da muntada essenziala per la furmaziun da nossa societad. Cultura n'è betg in luxus, mabain fa part da noss mintgadi e pertutga nus tuts. La muntada da la cultura per ils singuls e per la convivenza da las diversas cuminanze linguistics e culturalas en noss stadi è in motiv sufficient per dar a la promoziun da la cultura il plaz merità en la costituziun.

Incumbensas da sustegnair e da cumplettar

L'activitad cultura sto en emprima lingua nascher tras l'iniziativa privata. Er per l'avegnir esi il pensum primar da chantuns e vischnancas, ultra da privats, da sustegnair talas iniciativas. Els enconuschan meglier ils divers basegns locals. La confederaziun sto dentant pudair sustegnair e cumplettar surtut en cas d'incumbensas da muntada naziunala. Il nov artitgel costituziunal dat ad ella l'incarica da mantegnair en cooperaziun cun ils chantuns la varietad culturala en noss pajais e da promover l'enclatga per las valurs culturalas.

Promover la cultura a moda cumplessiva

Fin uss ha la costituziun previs in'activitad da promoziun expressiva davart da la confederaziun be sin ils secturs dal film, da la protecziun da la patria e da la tgira dals monuments. La confederaziun ha tuttina stuì prender mesiras er sin auters secturs culturals. Il nov artitgel costituziunal la permetta da sustegnair cun clerhas miras activitads sin tuts secturs culturals: Ella vegn a sustegnair tant incumbensas tradiziunalas sco er a promover la creaziun da cultura actuala. Ultra da quai sa tracti er d'intermediar la cultura, q.v.d. levgiar l'access a quella.

Procurar per in equiliber en las regiuns

La cultura na duai betg esser restrenschida sin paucs centers. Ella sto pudair sa sviluppar en tuttas regiuns ed en tuttas gruppas da la populaziun, tant sin la champagna sco er en la citad. Per quest intent esi da crear las premissas favuraivlas. La confederaziun duai perquai obtegnair ina funcziun equilibranta: Ella vegn a cumpensar dischavantatgs culturals existents u smanatschants e resguardar particularmain regiuns e gruppas da la populaziun main favorisadas.

Promover il barat cultural entaifer il pajais

Nus vivin en in'epoca d'ina polarisaziun pli e pli ferma en la quala la convivenza vegn engrevgiada tras las forzas centrifugalas. Tant pli impurtant esi d'enconuscher e chapir meglier sasez ed ils auters. Gist en Svizra cun sias diversas communitads culturalas esi necessari d'esser conscient da las atgnas valurs e dovri enclegientscha e toleranza per autras culturas. Tranter las cuminanzas culturalas naschan tensiuns, sche questa enclegientscha daventa manglusa. La promoziun da la cultura dat la pussaivladad da prevenir u da reducir tals privels.

La cultura na conuscha betg cunfins

Mintga pajais è pertutgant il sector cultural dependent da relaziuns cun auters, pertge che la cultura na conuscha betg cunfins. Ella è daventada tras l'influenza dals meds da massa e tras la mobilitad pli gronda bler pli internaziunala en cumparegliaziun cun pli baud. Ils gremis internaziunals ston uschia resguardar pli e pli ils aspects culturals. La nova disposiziun en la constituziun prevesa expressivamain la tgira dal barat cultural. Quel contribuescha er a definir l'atgna identitad e gida a surventscher pregiudizis.

La cultura sco factor economic

La cultura è en dus resguards er d'impurtanza per l'economia. D'ina vart è ella daventada in respectabel factor economic. Ins veglia be pensar a las grondas svieutas sin ils secturs dals cudeschs e da las ediziuns ed a la producciun da musica (DC, bindels sonors, concerts), ma er al martgà da l'art ed als secturs da grafica, design, teater, film, video e fotografia. Tut quests secturs profiteschan indirectamain da la promoziun da la cultura. Sustegnend la producciun indigena, stgaffescha ella ina cuntrapaisa vers ils products importads da l'exteriur. In pajais cun atgnas activitads culturalas è er pli attractiv da vista turistica. Da l'autra vart creescha la cultura ina basa per sviluppar ideas innovativas. L'economia dovra forzas creativas per pudair sa sviluppar vinavant e per pudair star a pèr a la concorrenza.

Il nov artitgel na pretenda betg daplì meds finanzials

Las expensas da las instituziuns statalas en favur da la cultura en Svizra vegnan stimadas oz sin radund duas milliardas francs per onn. Da quai portan las vischnancas la pli gronda part. I suondan ils chantuns e l'economia ed

alur la confederaziun pir sin la quarta posiziun. Cun il nov artitgel constituziunal n'obtegna la confederaziun betg automaticamain dapli meds finanzials

per la cultura. I va numnadamain en emprima lingia per segirar sco er per applitgar quels meds a moda pli effizienta e cun miras pli cleras.

Las deliberaziuns en il parlament

Il parlament ha renconuschì la gronda muntada da la cultura e da la promoziun da quella per l'armonia e l'existenza da noss stadi. Ina pitschna minorità ha però refusà l'artitgel constituziunal, cartend che la confederaziun veglia sa maschadar en fatgs dals chantuns e da las vischnancas. Ultra da quai saja a vista da la difficila situaziun finanziaria betg cunvegnent d'augmentar l'actività da la confederaziun cun ulteriuras incumbensas. La pluralità dal parlament però è stada da la persvasiun che la confederaziun haja er da s'engaschar per pensums culturals. Damai ch'ella fetschia quai en emprima lingia a moda subsidiara, na sajan las cumpetenzas dals chantuns betg periclitadas. Tuttas gruppas socialas e cuminanzas culturals vegnissan a profitar d'ina politica culturala da la confederaziun ch'è fundada sin la constituziun.

Per tut quests motifs recumondan cussegl federal e parlament d'acceptar l'integraziun d'in nov artitgel en la constituziun concernent la promoziun da la cultura.

Segund project:

Naturalisaziun facilitada per giuvens esters

La dumonda da la votaziun sa cloma:

- Vulais Vos acceptar il conclus federal dals 17 da december 1993 davart midadas dal dretg da burgais en la constituziun federala (naturalisaziun facilitada per giuvens esters)?

Il pli important en furma concisa

In grond impediment per giuvenils esters

Bleras giuvnas estras e blers giuvens esters èn creschid(a)s si en Svizra, han frequentà qua las scolas, discurren noss linguatgs e sa sentan da chasa en noss pajais. Savens sa differenzieschan els cun excepziun dal passaport ester struschamain dals auters giuvenils da lur vegliadetgna. Per dentant obtegnair noss dretg da burgais ston quests members da la segunda u da las suandantas generaziuns dad esters sa suttametter a la medema procedura sco ils auters esters, ina procedura ch'è per els savens memia lunga, memia cumplitgada e savens er memia chara.

Facilitar la natiralisaziun

Cussegl federal e parlament proponan per quest motiv ina midada da la constituziun: La confederaziun duai obtegnair la cumpetenzza da prevair levgiaments legals per la natiralisaziun da giuvnas estras e giuvens esters da la segunda e da las suandantas generaziuns. I sa tracta da relaschar prescripziuns unifurmas valaivlas per l'entira Svizra, per exempel pertutgant la durata dal domicil, davart l'adattaziun a

nossa moda da viver, l'integraziun, la procedura e davart las taxas da natiralisaziun.

In project strusch cumbatti

Il project è vegnì acceptà unanimamain dal cussegl dals chantuns e cun gronda majoritad dal cussegl naziunal. Ina pitschna minoritad dal cussegl naziunal è stada da l'opiniun che la regulaziun existenta pertutgant la natiralisaziun saja supportabla e na basegnia betg ina correctura. La confederaziun na duaja betg prescriber als chantuns cundiziuns da natiralisaziun per ina tscherta gruppa da personas.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal e la gronda majoritad dal parlament èn però da l'opiniun ch'i saja nairas uras da facilitar als giuvenils esters creschids si en noss pajais da s'integrar cumplainamain en nossa cuminanza statala. I saja er en l'interess da la Svizra d'integrar cumpletamain quests giuvenils e d'utilisar il prezius potenzial che quels represchentan.

Text da la votaziun

Conclus federal davart la revisiun da la regulaziun dal dretg da burgais en la constituziun federala

(Naturalisaziun facilitada per giuvens esters)

dals 17 da december 1993

I

La constituziun federala vegn midada sco suonda:

Art. 44 al. 3e 4

³ La confederaziun facilitescha la naturalisaziun da giuvens esters creschids si en Svizra.

⁴ *Alinea 3 da fin uss**

II

Quest conclus è suttemess a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

* L'alinea 3 da fin uss sa cloma:

Quel che ha obtegnì il dretg da burgais ha ils dretgs e las obligaziuns d'in burgais chantunal e communal. Uschenavant ch'il dretg chantunal prevesa quai, ha el il dretg da sa participar als bains dals burgais e da las corporaziuns.

Tge porta la revisiun?

La votaziun dals 12 da zercladur 1994 porta sulettamain ina midada da la constituziun. Sche quella vegn acceptada, pon cussegl federal e parlament elavurar ina midada da la lescha davart il dretg da burgais, per reglar la natiralisaziun facilitada. Ils dretgs dal pievel

restan mantegnids er vinavant, pertge cunter la revisiun da la lescha esi pussaivel da prender il referendum. Durant las deliberaziuns en il parlament ha il cussegl federal explitgà, co el vesa da princip la midada da la lescha davart il dretg da burgais:

- La confederaziun relascha reglas unifurmas per la natiralisaziun da giuvnas estras e giuvens esters creschid(a)s si en Svizra.
- La cumpetenzza da decider davart la natiralisaziun resta però tar ils chantuns respectiv tar las vischnancas.
- Be questas estras e quels esters che fan la dumonda tranter il 15avel e 24avel onn da vegliadetgna pon vegnir natiralisads a moda facilitada. Uschia vegni impedì che giuvens esters spetgian da far la dumonda fin ch'els n'èn betg pli obligads da far servetsch militar.
- Ils giuvenils esters ston – sco ils ulteriurs candidats per la natiralisaziun – conuscher las relaziuns svizras ed esser integrads en noss pajais ed er observar l'urden giuridic svizzer.
- Els ston avair frequentà las scolas en Svizra durant almain tshintg onns.
- Els ston per regla avair abità en Svizra dal prim di da lur scolaziun davent fin a la natiralisaziun.
- La natiralisaziun succeda en quella vischnanca, cun la quala existan las relaziuns las pli intensivass.
- Per la natiralisaziun esi be pli da pajar ina taxa commensurada per covrir ils custs administrativs.
- Cunter la refusa arbitraria da la dumonda poi vegnir fatg recurs.

Il cussegl naziunal ed il cussegl dals chantuns n'èn natiralmain betg liads a las ideas dal cussegl federal cur ch'i sa tracta d'elavurar la lescha. Els han

dentant gia mussà blera simpatia per questas propostas che mussan co l'incumbensa fixada en la constituziun pudessia vegnir realisada.

Posiziun dal cussegl federal

Blers umans che vivan en Svizra èn esters be pervi dals palpiris. Els èn creschids si en noss pajais, han frequentà nossas scolas e discurran na be nossa lingua mabain er noss dialect perfetgamain. Blers da lur conuschents ed amis èn Svizras u Svizzers. Per pudair s'integrar cumplainamain en nossa societad manca ad els be anc il dretg da burgais svizzer. Il cussegl federal vuless facilitar lur natiralisaziun per ils motivs suandants:

Els sa sentan da chasa en Svizra

Oz vivan blers giuvenils esters en Svizra ch'èn creschids si tar nus. Malgrà ch'els èn da chasa en Svizra, sa sentan els savens sco esters, e quai tant qua sco en lur pajais d'origin. Els conuschentan bain fitg bain nossas relaziuns e vulessan sa participar cumplainamain a nossa societad. Perquai ch'els possedan però in passaport ester, han els savens problems da chattar ina piazza ed els pon ni far part da votaziuns ni d'elecziuns; ils giuvenils na pon er betg vegnir clamads al servetsch militar, er sch'els fissan gugent pronts d'ademplier quest'obligaziun. Tenor stimaziuns vivan oz en Svizra radund 140 000 giuvenils esters tranter 15 e 24 onns ch'èn creschids si en noss pajais.

La midada da domicil retarda la natiralisaziun

Las giuvnas estras ed ils giuvenils esters creschids si en Svizra sa sentan normalmain bler pli svelts da chasa tar nus che quels ch'arrivan sco creschids en Svizra. Tuttina ston els passar la medema procedura da natiralisaziun.

Ultra da las prescripziuns da la confederaziun han els er d'ademplier las pretendens dals chantuns e da las vischnancas che pon mintgatant esser detg rigurusas. La procedura è savens lunga ed en singuls chantuns cumplitgada e chara. Ultra da quai po ina midada da domicil impedir ina natiralisaziun: Uschia na dastga per exempel in giuven ester, ch'è naschì e creschì si en Svizra, per regla durant plirs onns betg far ina dumonda da natiralisaziun, sche ses geniturs èn ids a star cun el en in auter chantun.

In nov project

La necessitad d'ina meglra regulaziun en quest sector stat gia daditg en discussiun. Gia ils 4 da december 1983 han pievel e chantuns gi da decider davart in sumegliant project. Quel haveva previs, cuntrari al project dad uss, ina natiralisaziun facilitada er per fugitivs, independentamain da lur vegliadetgna. Tenor analisas concordantas è la revisiun da lez temp vegnida refusada en emprima lingia per quest motiv. Il nov project na cuntogna betg pli questa disposiziun contestada.

Permetter l'integraziun totala

La confederaziun duai obtegnair la cumpetenzza da facilitar la natiralisaziun da giuvnas estras e da giuvens esters creschids si en Svizra e da reglar ils detagls en la lescha davart il dretg da burgais. Igl n'è nagut auter ch'in act da giustia da facilitar tras prescripziuns unifurmas la natiralisaziun da quests giuvens umans ch'han per la gronda part ina permissiun da domicil, e da qua tras als possibilitar da s'integrar cumplainamain en nosssa cuminanza statala sco burgaisas e burgais conresponsabels. Uschia esi er pussaivel d'evitar conflicts socials na necessaris. La gronda pluralitad dals ulteriurs stadis europeics ha gia facilità la natiralisaziun da giuvenils esters.

Ils chantuns mantegnan lur cumpetenzas

Cussegl federal e parlament èn da

l'avis ch'ils chantuns duajan mantegnair lur cumpetenzas er en cas d'ina unificaziun dal dretg; la natiralisaziun duai succeder en quella vischnanca, cun la quala ils giuvenils han las relaziuns las pli intensivass. Igl è cler che be quel po vegnir natiralisà ch'observa l'urden giuridic svizzer, ch'è integrà en noss pajais e conuscha las relaziuns svizas.

Consequenzas da la revisiun

Las rigurasas cundiziuns existentas per la natiralisaziun èn la culpa che be paucs giuvenils esters daventan Svizzers. L'onni passà esi stà be rund 2 700 estras ed esters tranter 15 e 24 onns. Per la Svizra esi impurtant e cunvegnent ch'ils giuvenils esters possian vegnir integrads cumplainamain. Versaquants chantuns han gia chapì quai ed han introducì facilitaziuns en lur leschas. Lur experiencias èn positivass.

Las deliberaziuns en il parlament

Il parlament s'è exprimì cleramain per la midada da la constituziun, il cussegl naziunal cun gronda maioritad, il cussegl dals chantuns schizunt unanimamain. Be ina pitschna minoritad dal cussegl naziunal era da l'opiniun che la regulaziun existenta da la natiralisaziun saja acceptabla er per giuvnas estras e giuvens esters creschids si en noss pajais, e na dovri betg ina correctura. La confederaziun sa maschaidia en la cumpetenzza dals chantuns e da las vischnancas, sch'ella prescriviva cundiziuns da natiralisaziun. Il cussegl dals chantuns e la maioritad dal cussegl naziunal èn stads da l'avis ch'il project saja in act da giustia. I saja nairas uras da facilitar l'integraziun da giuvens conumans esters ch'èn creschids si en noss pajais. Uschia obtegnan quests giuvenils la pussaivladad da s'integrar cumplainamain en nosssa cuminanza statala.

Per tut quests motifs recumondan cussegl federal e parlament d'acceptar la revisiun dal dretg da burgais en la constituziun.

Terz project: Chapellinas blauas

La dumonda da la votaziun sa cloma:

- Vulaiz Vus acceptar la lescha federala dals 18 da zercladur 1993 davart las truppas svizas incumbensadas cun operaziuns per mantegnair la pasch (chappellinas blauas)?

Il pli impurtant en furma concisa

Chapellinas blauas èn truppas en servetsch per la pasch

Pasch e segirezza èn smanatschadas en blers lieus, er en l'Europa. Ils fenomens secundars da conflicts – sco terrorissem, commerzi d'armas e fugitivs – pertutgan er nus. Igl è perquai en l'interess da la Svizra da s'engaschar activamain per dapli segirezza. In med per promover la pasch èn las chapellinas blauas. Ellas contribueschan ad impedir conflicts armads. Ellas procuran per l'observaziun d'armistizis, sustegnan il transport e la repartiziun da l'agid umanitar e portan succurs a blessads tranter la populaziun civila.

Conform a la tradiziun da nossa politica

Cun la nova «lescha davart las truppas svizras incumbensadas cun operaziuns per mantegnair la pasch» duai il cussegl federal obtegnair la cumpetenzza da metter a disposiziun chapellinas blauas a l'ONU u a la Conferenza davart segirtad e cooperaziun en l'Europa (CSCE). In tal engaschament è conform a la tradiziun da nossa politica.

Cundiziuns rigurasas

La lescha prevista cuntegna cundiziuns rigurasas per mintga tramessa da chapellinas blauas: Be voluntaris vegnan recrutads. Nagin po vegnir sfurzà la-tiers. Il cussegl federal contrahescha

per mintga missiun davart las premisas per l'engaschament. Tuttas parts dal conflict ston ir d'accord cun quel. Las chapellinas blauas han dad esser neutralas e na dastgan betg duvrar l'arma auter ch'èn cas da defensiun legitima. Il cussegl federal po retrair il contingent svizzer, sche las premissas per ina missiun n'èn betg ademplidas.

Pertge in referendum?

Cunter la lescha davart las chapellinas blauas è vegnì prendì il referendum. Ils adversaris fan valair ch'in tal engaschament stettia en cuntradiziun cun la decisiun negativa concernent la participaziun a l'ONU, rendia pli flauiva nossa neutralitad tradiziunala e saja memia char e privlus. Il corp d'agid en cas da catastrofas e la Crusch cotschna bastian.

Ponderaziuns dal cussegl federal e dal parlament

Cussegl federal e parlament approvechan dentant la lescha. Cun sa participar ad operaziuns per mantegnair la pasch po la Svizra – er en ses agen interess – prestar ina contribuziun essenziala per limitar conflicts internaziunals. Sia cooperaziun stat en cumplaina concordanza cun ses dretg tradiziunal da neutralitad ed era cun la decisiun dal pievel da na participar a l'ONU, pertge che chapellinas blauas na pretendan betg il commembradi en l'ONU.

Il project da las chapellinas blauas en chavazzins

- **Chapellinas blauas èn en l'interess da la politica da segirtad da la Svizra.** Noss pajais po esser segir be èn in conturn segir e stabil.
- **Chapellinas blauas èn en l'interess da la politica exteriura da la Svizra,** pertge oz vegn in pajas giuditgà tenor il grad da sia cooperaziun.
- **Chapellinas blauas stattan en la tradiziun dals buns servetschs.** Ellas cumpletteschan las missiuns actualas dals observaturs militars svizzers e da las unitads sanitaras en l'exteriur.
- **Chapellinas blauas correspundan a la tradiziun umanitara da la Svizra.** Ellas dattan succurs a victimas e gidan a mitigiar la misergia da conumans.
- **Chapellinas blauas svizras na pretendan betg il commembradi en l'ONU.** Operaziuns per mantegnair la pasch èn er avertas a pajas na commembers da l'ONU.
- **La Svizra sa participescha be ad operaziuns per mantegnair la pasch («peacekeeping»).** La participaziun a cumbats («peace-enforcement») è scumandà tras la lescha.
- **Chapellinas blauas èn neutralas e vegnan be engaschadas, sche tut las parts dal conflict van d'accord cun quai.** La neutralitad vegn uschia mantegnida.
- **Sulettain voluntaris fan part da las chapellinas blauas.** Nagin po vegnir sfurzà a quest servetsch.
- **La Svizra decida libramain da cas en cas davart trametter u retrair las truppas da chapellinas blauas.** Las cundiziuns èn fixadas en la lescha.
- **Er auters pajais neutrals sco la Finlandia, Svezia u l'Austria mettan truppas da chapellinas blauas.** Quellas han ina particularmain buna reputaziun sin il plaun internaziunal.
- **Las experientschas da las chapellinas blauas èn da niz per l'armada svizra.** Ellas enritgeschan l'instrucziun e las abilitads dal commando.

Arguments dals comités da referendum

Plirs comités han prendì il referendum cunter la lescha davart las chapellinas blauas. La pluralità da quels ch'han rimnà ensemen radund 90 000 suttascripziuns, refusan il project per ils motivs suandants:

«Chapellinas blauas – in emprim pass vers l'ONU. Malgrà che pievel e chantuns han l'onn 1986 refusà l'entrada en l'ONU massivamain cun 1 591 428 NA (76%) cunter be 511 548 GEA, duain uss truppas da chapellinas blauas (sut cumond militar ester) vegnir messas a disposiziun a l'ONU, sbittond uschia la decisiun dal pievel. Sch'il project da las chapellinas blauas vegn acceptà, vegnissi gia l'auter di reclamà che la Svizra sco na commembra da l'ONU n'haja nagut da dir concernent deliberaziuns e decisiuns pertutgant l'engaschament da chapellinas blauas. La consequenza fiss la pretensiun da l'entrada cumplaina en l'ONU.

Gea al port da pasch svizzer – Na al flaiventar la neutralità. Nossa neutralità è in duair spiertal e moral, che l'istorgia ha confidà a noss pajas dapi sia fundaziun. La neutralità permanenta ha l'intent d'evitar che la Svizra vegnia involvida en conflicts u schizunt en guerras estras. Tgi che prenda partida en in conflict, flaiventa la neutralità e pericletescha l'indipendenza. Grazia a nossa reputaziun sco stadi integer pudain nus offrir noss buns servetschs a tuts pievels e rinforzar il port da pasch svizzer.

Las finanzas federalas vegnan surstrapatschadas. Per il 1994 prevesan las finanzas federalas in deficit d'otg milliardas francs. Il cussegl federal e la maiorità dal parlament crain qua che noss pajas possia levamain metter a disposiziun annualmain passa 100 milliuns francs per l'activissem internaziunal, e quai a basa d'emprests. In tal tegnairchasa sin donn e cust da las generaziuns futuras n'è betg da responsar. Tuttas expensas per l'engaschament da chapellinas blauas vegnissan fatgas sin donn e cust da la defensiu naziunala e flaivlentassan quella en questa maniera.

La segirezza en Svizra è smanatschada. Cussegl federal e defensurs dal project pretendan che l'engaschament da chapellinas blauas servia er a la segirezza da la Svizra. La segirtad da noss burgais vegn oz vairamain periclitada tras la scena da drogas e la criminalità che sa derasa pli e pli. Vulcan ils defensurs da las chapellinas blauas propi dar da crair che quests problems reals da segirtad vegnian schliads cun trametter chapellinas blauas en ils chantuns ils pli allontanads dal mund? Dal rest: be l'onn 1993 èn vegnids mazzads 197 schuldads da chapellinas blauas.

Nus recumandain in NA a las chapellinas blauas. L'alternativa èn il corp d'agid en cas da catastrofes e la Crusch cotschna, che na dumondan mai tgi ch'è la culpa, mabain che vulan sulettamain mitigiar la suffrientscha. La Crusch cotschna – naschida e creschida sco idea ed organizaziun en Svizra – sto restar in spezial duair per noss pajais. Las meglras forzas che nus mettain a disposiziun per accziuns da solidarità internaziunalas, ston esser resalvadas per la Crusch cotschna. Vegnan talas – per motivs da prestisch – delegadas per engaschaments da chapellinas blauas, vegn flaivlentada qua tras la Crusch cotschna, la qual gida dapi decennis umans en misergia sin l'entir mund.»

In ulteriur comité (radund 2 400 suttascripziuns) motivescha si'opposiziun uschia: «Tgi vegn a pajar? Tgi a cumandar? Tgi ad obedir? Tgi a murir?»

Posiziun dal cussegl federal

Il cussegl federal è intenziunà da sustegnair las stentas internaziunalas per dismetter conflicts. Trametter truppas incumbensadas cun operaziuns per mantegnair la pasch è ina furma moderna dals buns servetschs ed ina contribuziun concreta per promover segirtad e pasch. Il cussegl federal approvescha il project spezialmain per ils motivs suandants:

In segir conturn – ina Svizra segira

La Svizra n'è betg in'insla da segirtad. Las consequenzas da conflicts en l'exteriur èn er da sentir en noss pajais en diversas furmas. Per quest motiv è la promoziun activa da la pasch in punct central da la politica svizra da l'exteriur e da segirtad, e quella è expressivamain ina incumbensa da l'armada. Chapellinas blauas rinforzan la stabilitad en l'exteriur ed uschia er noss'atgna segirtad.

Plirs success considerabels

Chapellinas blauas s'engaschan per la pasch, senza duvrar la forza. Ellas han en numerus conflicts dismiss tensiuns, protegi armistizis ed impedì acts da violenza. Savens han ellas gidà a stgaffir las premissas per tractativas e per chattar schliaziuns politicas da conflicts. Success considerabels han ellas per exempel gi en Namibia e Cambodscha. Sin la Cipra han ellas betg pudì schliar il conflict, ma pudì impedir a lunga vista la nova erupziun da violenza. Er là, nua che las truppas da pasch na pon betg impedir ils conflicts armads, contribueschan ellas a mitigiar la misergia dals umans.

Engaschament volontari

Engaschads sco chapellinas blauas vegnan be umens e dunnas che statan voluntariamain a disposiziun sco members da l'armada. Els pon decider libramain tar mintga acziun concreta, sch'els veglian sa participar u betg. Tenor lescha esi dal tuttafatg exclus, ch'ina burgaisa u in burgais vegn sfurzà ad in engaschament ordaifer la Svizra. Dal tuttafatg liber è er il cussegl federal en sia decisiun da metter a disposiziun in contingent per in'operaziun per mantegnair la pasch. El po dir gea u na a mintga mandat da l'ONU u da la CSCE e contrahar pertutgant las cundiziuns da l'engaschament.

Chapellinas blauas svizas èn particularmain adattadas

Acziuns per mantegnair la pasch cundiziuneschan neutralitad: la neutralitad svizra è latiers ina basa eccellente. Medemamain da muntada essenziala per ina missiun da pasch cun success è il fatg che la Svizra na vegn betg suspectada da perseguitar interess da pussanza. L'engaschament da truppas da chapellinas blauas gida a dismetter tensiuns e pussibilitescha l'agid umanitar. Quai augmenta la credibilitad da noss pajais.

I na va betg per la participaziun a l'ONU

A chaschun da la votaziun dals 12 da zercladur na vai betg per la participaziun a l'Organisaziun da las Naziuns Unidas (ONU). Er sch'il pievel approvescha la creaziun da truppas da chapellinas blauas, n'è quai betg in pregiudizi per sa participar a l'ONU. In project per in'eventuala participaziun pli tard a l'ONU vegniss en mintga cas sutta-mess al pievel ed als chantuns per la decisiun, independentamain dal project pertutgant las chapellinas blauas. La decisiun negativa dal 1986 na vegn uschia tuttavia betg sbittada, sco quai che pretendan ils comités da referendum.

La neutralitad resta nunviolada

Las premissas legalas per chapellinas blauas dattan la garanzia che la Svizra na vegnia betg en situaziuns problematicas concernent sia politica da neutralitad. Uschia ston tuttas parts d'in conflict esser d'accord cun l'engaschament. Plinavant ston l'ONU u la CSCE garantir che las truppas da pasch na favuriseschian betg ina part. Chapellinas blauas dastgan far diever da l'arma be per la defensiun legitima. Il cussegl federal vegn a retrair il contingent svizzer, sche las cundiziuns negoziadas na vegnan betg observadas. Da vista da la politica da neutralitad na dattan las truppas svizras da chapellinas blauas naginas difficultads, ellas èn plitost cunvegnetas, essend ch'ellas portan, limitond ils

conflicts, in niz per la pasch. Members da stadis neutrals èn spezialmain adattads per las incumbensas da las chapellinas blauas.

Somalia e Sarajevo senza la Svizra

Ad operaziuns per exempel sco en Somalia ed a Sarajevo na pudess la Svizra betg sa participar. Las premissas fixadas en la lescha n'èn betg ademplidas per l'engaschament da chapellinas blauas en questas regiuns. Uschia hai sa tractà en Somalia na sulettamein d'operaziuns per mantegnair la pasch, mabain d'engaschments da cumbat. Ed a Sarajevo mancan fin uss garantias sufficientas, che las chapellinas blauas na vegnian betg involvidas en cumbats.

Custs acceptabels

Il contingent svizzer da chapellinas blauas vegn a cumpigliar radund 600 voluntaris e custa circa 58 milliuns francs (equipament e center d'instrucziun). Per onn d'engaschament èn previs maximal 100 milliuns francs. Tut tenor spezia e lieu dals engaschaments po quai er esser pli pauc. L'ONU rembursescha per part ils custs da l'engaschament da chapellinas blauas. Il cussegl federal vegn dal rest er a resguardar la situaziun finanziaria da la confederaziun en sias decisiuns. Cun quests meds po l'armada stabilir ina truppa fitg qualifitgada. Ella ha la pussaivladad da metter sin la prova sia capacitad e da rimnar preziasas experientschas.

In segn da nossa solidaritad concreta

Per auters stadis neutrals sco Finlania, Austria e Svezia esi ina chaussa natirala da metter a disposiziun chapellinas blauas. Er noss pajais vegn valità tenor l'engaschament da talas. Cun

raschun spetgan ins da la Svizra ch'ella gidia vesaivlamain na be cun daners e bels plets mabain cun in engaschament da persunal. Chapellinas blauas svizras èn il mussament da nossa solidaritad internaziunala e da nossa voluntad da prender influenza en regions da conflict en il senn da la promoziun da la pasch.

Per tut quests motivs recumondan cussegl federal e parlament da metter in Gea en l'urna per la lescha davart las chapellinas blauas.

Text da la votaziun

Conclus federal davart las truppas svizras incumbensadas cun operaziuns per mantegnair la pasch (LTOP)

dals 18 da zercladur 1993

1. part: Principis

Art. 1 Truppas svizras

¹ La confederaziun furma truppas incumbensadas cun operaziuns per mantegnair la pasch (truppas svizras).

² Il cussegl federal po metter questas truppas a disposiziun a las Naziuns Unidas ed a la Conferenza davart segirtad e cooperaziun en l'Europa (CSCE) per operaziuns per mantegnair la pasch.

Art. 2

Il cussegl federal fixescha l'effectiv, la cumposiziun e l'instrucziun da questas truppas.

Art. 3 Premissas per l'engaschament

¹ Il cussegl federal è autorisà da concluder en atgna cumpetenzza cunvegna cun las Naziuns Unidas ed en il rom da la CSCE davart l'engaschament da truppas svizras, uschenavant che:

- a. tuttas partidas participadas al conflict van d'accord;
- b. las Naziuns Unidas respectivamain la CSCE garanteschian che las truppas sa cumportian a moda neutrala e fetschian diever da lur armas sulettamain en cas da defensiun legitima; e
- c. il dretg dal cussegl federal da retrair las truppas resta reservà.

² Per dumondas da natira tecnica u administrativa po il cussegl federal delegar sia competenza al departament federal dals affars externs respectivamain al departament federal militar.

³ Il cussegl federal consultescha las cumissiuns competentas da l'assemblea federala, sch'el concluda convegnas segund l'alineia 1 cun las Naziuns Unidas u en il rom da la CSCE.

⁴ El rapporta a l'assemblea federala davart las convegnas concludidas e davart las operaziuns exequidas.

2. part: Posiziun giuridica dals members da las truppas svizas

Art. 4 Engaschament voluntari

¹ Per regla pon sulettamain members da l'armada vegnir recepids en las truppas svizas.

² L'annunzia per la participaziun ad in'operaziun per mantegnair la pasch è facultativa.

Art. 5 Relaziun da servetsch

¹ Per l'instrucziun en Svizra e per l'engaschament concluda la confederaziun cun ils members da las truppas svizas in contract da dretg public conform a l'artitgel 62 da la lescha federala per ils funcziunaris dals 30 da zercladur 1927.

² Il cussegl federal relascha las disposiziuns executivas.

³ El relascha in reglament da servetsch che regla particularmain ils secturs suandants:

- a. l'intent, la necessitad e l'organisaziun da las truppas svizas;
- b. las prescripziuns generalas dal servetsch;
- c. la procedura concernent plants;
- d. l'urden disciplinar.

Art. 6 Imputaziun a l'obligaziun da far servetsch militar

¹ Ils dis d'instrucziun en Svizra ed ina part da l'engaschament vegnan mess a quint a l'obligaziun da far servetsch militar.

² Il cussegl federal regla ils detagls.

Art. 7 Assicuranza militar

Ils members da las truppas svizras èn assicurads segund la lescha federala dals 19 da zercladur 1992 davart l'assicuranza militar.

Art. 8 Responsabladad penala

¹ Ils members da las truppas svizras èn suttamess al dretg penal militar:

- a. durant il servetsch;
- b. ordaifer il servetsch en connex cun lur obligaziuns da servetsch e lur funcziun da servetsch; u
- c. sch'els portan l'unifurma.

² Il cussegl federal po, ultra dals chastis disciplinars fixads en ils artitgels 184 ss. da la lescha penala militar, prevair en il reglament da servetsch per las truppas svizras ils suandants chastis disciplinars:

- a. scumond da sortir;
- b. multa.

3.,part: Referendum ed entrada en vigor

Art. 9

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha la data da l'entrada en vigor.

P P
SPED. POSTALA

Spediziuns enavos a la
controlla d'abitants da
la vischnanca

Recumandaziun a votantas e votants

Il cussegl federal ed il parlament recumandan a votantas e votants per ils motivs allegads da vuschar ils 12 da zercladur 1994 sco suonda:

- **GEA** al conclus federal dals 18 da zercladur 1993 concernent integrar en la constituziun federala in artitgel davart la promoziun da la cultura (art. 27^{septies} CF)
- **GEA** al conclus federal dals 17 da december 1993 davart midadas da la regulaziun dal dretg da burgais en la constituziun federala (naturalisaziun facilitada per giuvens esters)
- **GEA** a la lescha federala dals 18 da zercladur 1993 davart las truppas svizras incumbensadas cun operaziuns per mantegnair la pasch (chapellinas blauas)